

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän
förmögenhetsrätt

Yttrande över betänkandet Tryggare hem för barn (SOU 2022:71)

(Ju2023/00125)

Inledning

Hovrätten har granskat betänkandet utifrån de aspekter som de allmänna domstolarna har att beakta. Förslagen till ändringar i socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga samt införandet i föräldrabalken av rätt till biträde vid prövning av vissa frågor om vårdnadsöverflyttning har hovrätten ingen erinran emot. Gällande övriga förslag har hovrätten följande synpunkter.

6 kap. 2 a § föräldrabalken

Utformningen av paragrafen ligger inte helt i linje med gängse lagstiftningsteknik (jfr t.ex. förslaget till ny lydelse av 6 kap. 8 § föräldrabalken). För att ge begreppet barnets bästa ett närmare innehåll krävs utfyllnad. Sådan utfyllnad ges lämpligen genom en exemplifierande uppräkningslista i lagtext, inte bara i lagmotiven. Att i lagtexten ange exemplifierande omständigheter som ska beaktas särskilt leder till ökad förutsebarhet och främjar en enhetlig rättstillämpning. De allmänna domstolarna är vana vid att göra helhetsbedömningar utifrån ett antal exemplifierande faktorer. Den oro som utredningen ger uttryck för, att domstolarna skulle fästa för stor vikt vid särskilt angivna faktorer och inte i tillräcklig utsträckning beakta andra omständigheter, framstår därmed som obefogad.

6 kap. 8 § föräldrabalken

Hovrätten ställer sig i huvudsak positiv till att paragrafen utformas i enlighet med 13 c § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, så att samma omständigheter ska beaktas vid socialnämndens överväganden inför en begäran om vårdnadsöverflyttning som vid domstolarnas bedömning av frågan

om sådan överflyttning. Det finns dock anledning att anmärka följande i den föreslagna lydelsen.

I första stycket föreslås ett tillägg där det anges att vårdnadsöverflyttning inte ska ske om det är bäst för barnet att inte återförenas med sina föräldrar. Hovrätten kan inte se att tillägget fyller någon funktion.

Den föreslagna lydelsen talar dels om *den eller dem som har tagit emot barnet*, dels om *familjehemsföräldrarna*. Begreppet familjehemsföräldrarna bör förtydligas, förslagsvis genom att i första stycket ange *den eller dem som har tagit emot barnet (familjehemsföräldrarna)*, för att därefter löpande använda benämningen familjehemsföräldrarna.

I förslaget benämns den beslutsfattande instansen omväxlande som *rätten* och *domstolen*. Paragrafen bör benämna den beslutsfattande instansen på ett konsekvent sätt.

Familjehemsföräldrarnas positiva inställning till en vårdnadsöverflyttning är en grundläggande förutsättning för att vårdnadsöverflyttning ska kunna ske. Det är därmed överflödigt och mindre lämpligt att ange familjehemsföräldrarnas inställning till en vårdnadsöverflyttning som en omständighet som särskilt ska beaktas i bedömningen av frågan därom, varför detta bör utgå från den första strecksatsen. Likaså är det överflödigt att i tredje strecksatsen ange familjehemsföräldrarnas inställning till att tillgodose barnets behov av kontakt med sina föräldrar och andra närstående. Familjehemsföräldrarnas inställning utgör ett led i bedömningen av familjehemsföräldrarnas förmåga att tillgodose nämnda behov.

Begreppet *barnets sociala situation i övrigt* förekommer inte i föräldrabelken sedan tidigare. Det är välkommet att lagen lyfter fram att sådana omständigheter som en fungerande skolgång, kamrater och fritidsaktiviteter kan beaktas vid bedömningen av om en vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrarna ska ske. Detta då de barn som är aktuella för en vårdnadsöverflyttning ofta kan antas ha stort behov av att få behålla den trygghet sådana omständigheter kan utgöra. Lämpligen kan omständigheterna i stället hänvisas till genom att domstolen särskilt ska beakta *barnets förhållanden i övrigt*.

Den exemplifierande uppräkningslistan bör i möjligaste mån ange omständigheterna i den ordning som de ska tillmätas betydelse. Eftersom betydelsen av barnets inställning varierar i förhållande till barnets ålder och mognad bör exempelvis den andra strecksatsen om barnets relation till familjehemsföräldrarna anges före barnets inställning.

6 kap. 19 a § föräldrabalken

Hovrätten ställer sig tveksam till förslaget. Det är bättre om så mycket underlag som möjligt inhämtas av socialnämnden inom ramen för den utredning som nämnden regelmässigt låter utföra. Detta medför att utredarna får ett bredare underlag inför sitt förslag till beslut. Ett sådant förfarande är också mer processeffektivt än att domstolarna ska inhämta utredning från olika aktörer. Domstolarna har dessutom redan ett ansvar för att frågorna i mål om vårdnad, boende och umgänge blir tillräckligt utredda. Det är således möjligt för domstolarna att inom ramen för gällande rätt inhämta exempelvis utlåtande från psykolog om det bedöms erforderligt. Vidare är det hovrättens uppfattning att ett barns specifika behov inte alltid bäst bedöms av en barnpsykolog. Det kan t.ex. finnas fall där en psykiatriker är bättre skickad att uttala sig. Bestämmelsen bör därmed inte begränsas till möjlighet att inhämta yttrande från just psykologer.

I handläggningen av detta ärende har hovrättslagmannen Åke Thimfors, hovrättsrådet Camilla Lyckman och tf. hovrättsassessorn Julia Cedergren, referent, deltagit.

På hovrättens vägnar

Åke Thimfors

Julia Cedergren